

Onderzoeksrapporten

Aanbieden van e-books aan studenten en
medewerkers door de mediatheek van Hotelschool
Den Haag

Afstudeeropdracht

Opleiding: Informatiedienstverlening & Management
Begeleidend docent: Peter Becker

Marjolein van den Berg
20067720

Inhoud

Literatuurstudie

Inleiding	5
1. Wat zijn e-books	7
2. Verklaring technische termen	8
2.1. DRM	8
2.2. Bestandsformaten	8
2.3. Devices.....	8
3. Gebruik van e-books voor studiedoeleinden	10
4. E-books in Nederland	11
5. E-books in studiebibliotheken.....	12
5.1. Kindle experiment Darden School of Business.....	12
5.2. Experiment JISC.....	12
5.3. E-book gebruik bij de bibliotheek van de universiteit van Illinois	13
5.4. Surfnets.....	13
5.5. Conclusie.....	13
6. DRM	14
7. Devices.....	16
7.1. Algemeen	16
7.2. Verschillende devices	16
7.3. Conclusie.....	18
Literatuur	19

Vergelijking aanbieders

Inleiding	23
1. Vergelijking websites	24
1.1. Ebsco	24
1.2. Ebrary.....	25
1.3. Safari	25
1.4. Amazon	25
1.5. Wiley.....	26
1.6. Van Stockum	26
1.7. Bol.com	26
1.8. Hospitality BookXpress.....	27
2. Conclusie.....	28

3. Vergelijking testen	30
3.1. Ebsco	30
3.1.1. Test e-books omgeving.....	30
3.1.2. Gesprek Ebsco	30
3.1.3. Kosten.....	31
3.2. Ebrary.....	33
3.2.1. Test e-books omgeving.....	33
3.2.2. Kosten.....	34
4. Conclusie.....	35
Literatuur	36

Vergelijking hogescholen

Inleiding	39
1. Literatuur	39
1.1. Nederland	39
1.2. Buitenland	40
1.2.1. Kindle experiment Darden School of Business	40
1.2.2. Experiment JISC	40
1.2.3. E-book gebruik bij de bibliotheek van de universiteit van Illinois.....	41
1.3. Conclusie.....	41
2. Andere hogescholen.....	42
3. Conclusie.....	43
Literatuur	43

Gebruikersonderzoek

1. Opzet.....	46
2. Verantwoording aantal respondenten.....	46
3. Resultaten	47
3.1. Populatie	47
3.2. E-books	47
3.3. Voordelen	48
3.4. Devices.....	49
3.5. Verdere uitwerking.....	49
4. Conclusies.....	51
Literatuur	51
Bijlage.....	52

Literatuuronderzoek

Aanbieden van e-books aan studenten en medewerkers door de mediatheek van Hotelschool Den Haag

Afstudeeropdracht

Opleiding: Informatiedienstverlening & Management
Begeleidend docent: Peter Becker

Marjolein van den Berg
20067720

Inhoud

Inleiding	6
1. Wat zijn e-books	7
2. Verklaring technische termen	8
2.1. DRM	8
2.2. Bestandsformaten	8
2.3. Devices.....	8
3. Gebruik van e-books voor studiedoeleinden	10
4. E-books in Nederland	11
5. E-books in studiebibliotheken	12
5.1. Kindle experiment Darden School of Business.....	12
5.2. Experiment JISC.....	12
5.3. E-book gebruik bij de bibliotheek van de universiteit van Illinois	13
5.4. Surfnet.....	13
5.5. Conclusie.....	13
6. DRM	14
7. Devices.....	16
7.1. Algemeen	16
7.2. Verschillende devices	16
7.3. Conclusie.....	18
Literatuur	19

Inleiding

In deze literatuurstudie zijn al mijn onderzoeken vanuit de literatuur terug te vinden. De verschillende onderzoeksvragen zijn allemaal samengenomen. Als eerste geef ik algemene informatie over e-books. Dit om een kader te scheppen en de termen die verder in alle verslagen gebruikt worden te verklaren.

Omdat het gebruik van e-books voor studiedoeleinden iets anders is dan gebruik van e-books voor gewoon ontspannend lezen, heb ik hier ook een gedeelte over opgenomen. Het verschil in dat gebruik is van belang voor de keuzes die verderop in het traject gemaakt moeten worden, bijvoorbeeld voor het wel of niet aanbieden van een device aan de gebruikers, en voor de keuze van het device dat eventueel gebruikt gaat worden. Ook kan dit gedeelte van het literatuuronderzoek helpen om antwoord te geven op de vraag welke aanbieder het meest geschikt is voor de Hotelschool.

Verder zijn er studies beschreven over het gebruik van e-books op andere hogescholen. Deze studies zullen ook in de vergelijking met andere hogescholen terugkomen. Dit gedeelte van het literatuuronderzoek helpt om de vraag te beantwoorden hoe andere hogescholen omgaan met het aanbieden van e-books.

Zoals in het plan van aanpak is aangegeven, zullen ook de verschillende devices naast elkaar gelegd worden, en zal ik naar aanleiding van die vergelijking een conclusie trekken over welk device het meest geschikt is om in de Hotelschool eventueel te gaan gebruiken.

1. Wat zijn e-books

Voor we iets kunnen zeggen over wat een e-book is, zal er eerst een definitie van een e-book moeten bestaan. Armstrong (2008) definieert een e-book als volgt: “An e-book is: Any content that is recognisably ‘book-like’, regardless of size, origin or composition, but excluding journal publications, made available electronically for reference or reading on any device (handheld or desk-bound) that includes a screen” Oftewel: Een e-book is inhoud die herkenbaar ‘boek-achtig’ is, ongeacht omvang, oorsprong of manier van opmaak, maar geen tijdschriftpublicatie is. Deze inhoud is elektronisch beschikbaar gemaakt om te lezen op wat voor device dan ook (handheld of op een bureau) dat over een scherm beschikt.

Zijn definitie gaat over een aantal zaken. Als eerste heeft hij het over de content, de inhoud. Eerder al heeft hij vastgesteld dat wat een boek een boek maakt ook de inhoud is. “This argument establishes that one significant attribute of a book is its content” (Armstrong, 2008). Het maakt niet uit op wat voor manier een (traditioneel, papieren) boek gedrukt is, we herkennen het als een boek. Dit ligt aan de inhoud die in een boek staat. Dit gaat net zo goed op voor een e-book. De inhoud blijft het belangrijkste aspect.

Ten tweede is de oorsprong van een e-book niet van belang voor de definitie of het een wel of geen e-book genoemd mag worden. Of een boek oorspronkelijk op papier uitgegeven is, of speciaal als e-book gemaakt is, maakt hiervoor dus niet uit. Net zoals het verschil tussen gewone boeken en journals, is er het verschil tussen e-journals en e-books. Een digitaal tijdschrift geldt volgens deze analogie dus niet als e-book, al zal voor sommige gebruikers het verschil bij het lezen niet of nauwelijks duidelijk zijn.

Tenslotte moeten de e-books te raadplegen zijn op een device met een scherm, zoals een e-reader, tablet, smartphone of laptop. Dit houdt in dat een audioboek dus géén e-book is, aangezien er naar een audioboek geluisterd wordt, en er dus geen scherm aan te pas komt.

Door deze definitie wordt dus ook duidelijk dat de middelen om een e-book op te lezen zijn, zelf geen e-book genoemd worden. Het woord e-book slaat op de software, de daadwerkelijke inhoud, de hardware die nodig is wordt verder in deze studie aangeduid met de namen van de devices zelf, dus e-reader, laptop ed. Om dit alles in één woord te vatten, zal het woord device gebruikt worden.

2. Verklaring technische termen

Er zijn een aantal termen die vaak gebruikt worden met betrekking tot e-books. Wat een e-book zelf precies is, is in het vorige hoofdstuk al uitgelegd, in dit hoofdstuk zullen andere termen verklaard worden.

2.1. *DRM*

Een van de termen die vaak terugkomt als het gaat over e-books is **Digital Rights Management**, afgekort DRM. DRM is een term die niet alleen gebruikt wordt als het om e-books gaat, maar over het algemeen als het om rechten in combinatie met digitale bestanden. Het wordt gebruikt om intellectueel eigendom te beschermen tegen inbreuk van derden (Horwitt, 2010). Bij e-books houdt dit in dat er door de rechthebbende bepaald wordt of en hoe vaak een e-book gekopieerd mag worden, of een e-book geprint mag worden en kan er bijvoorbeeld een “houdbaarheidsdatum”, waarna een e-book automatisch van het device verdwijnt, aan een e-book gekoppeld kan worden.

2.2. *Bestandsformaten*

Verschillende uitgevers gebruiken verschillende bestandsformaten. Zo verkoopt bol.com e-books in het **epub** formaat, Amazon (wereldwijd één van de grootste e-booksverkopers gebruikt weer een ander formaat, dat geschikt is voor de Kindle, namelijk **azw**. Eerder maakte Amazon gebruik van het **mobi** formaat, maar deze hebben ze inmiddels vervangen (Jager, 2009a) Het International Digital Publishing Forum heeft in 2007 geprobeerd met het epub formaat een standaard neer te zetten, maar deze wordt (nog) niet overal gebruikt. (EPUB, 2011)

Om de aangekochte e-books te kunnen lezen, moeten deze nog op een device gezet worden. Voor het epub formaat gebeurt dit via Adobe Digital Editions, een software programma dat een aangekocht boek omzet in een leesbaar formaat voor een device, en dat daarbij rekening houdt met de DRM van dat boek. Een Kindle van Amazon werkt weer anders, hierbij worden de aangekochte boeken rechtstreeks op de Kindle geladen. Het is echter (nog) niet mogelijk om andere formaten op deze e-reader te lezen. Er zijn echter geruchten dat dit in de nabije toekomst gaat veranderen (Koz, 2011).

2.3. *Devices*

Er zijn verschillende **devices** om e-books op te lezen. Zo heb je de speciaal voor e-books ontworpen e-readers, waarvan de bekendste waarschijnlijk de Kindle van Amazon is. Uiteraard hebben ook andere merken e-readers op de markt gebracht. Naast de speciaal voor e-books ontworpen readers, zijn er meer devices waarop e-books te lezen zijn, zoals een computer, een smartphone en de tablets, die sinds vorig jaar steeds meer aan populariteit winnen (Gartner: opkomst..., 2010). Deze zijn niet speciaal ontworpen voor het lezen van e-books, maar zijn hier wel in meer of mindere mate geschikt voor.

Er zijn programma's die gebruikt kunnen worden om verschillende bestandsformaten op een device te zetten, zoals Calibre. Hierin kan je al je e-books importeren en omzetten naar de meest gebruikte formaten. Ook kan Calibre bij een aantal e-readers de boeken van de computer naar de e-reader zetten. (<http://calibre-ebook.com/>)

3. Gebruik van e-books voor studiedoeleinden

Er zijn verschillende manieren van lezen van boeken. Een leesboek wordt anders gelezen dan een studieboek. Waar lezers bij gewone romans over het algemeen op bladzijde één beginnen en eindigen op de laatste pagina, zo wordt bij het studeren veel meer gebruik gemaakt van het lezen van specifieke passages en hoofdstukken. Een studieboek wordt dus over het algemeen niet van A tot Z gelezen, maar eerder hoofdstuk A, F, een stukje uit H en dan weer terug naar B.

Woody, Daniel en Baker (2010) hebben een onderzoek gedaan naar de voorkeur van studenten voor e-books of papieren boeken. De uitkomst daarvan was dat studenten nog steeds de voorkeur gaven aan papieren boeken boven e-books. Ook de manier van gebruiken was anders. In papieren boeken blijken zij meer de weg te weten door het kijken naar kopjes en grafieken dan in de e-books. De onbekendheid met e-books is hierop nauwelijks van invloed. Alhoewel studenten die al eerder met e-books gewerkt hadden wel meer tevreden waren met e-books dan studenten voor wie dit de eerste keer was dat ze met e-books werkten, bleken beide groepen toch de voorkeur aan papieren boeken te geven. Woody et al (2010) denken dat dit mede te maken kan hebben met het feit dat het lezen van e-books vermoeiender is dan van papieren boeken (de e-books werden op de computer gebruikt).

Een ander onderzoek op dit gebied is dat van Berg, Hoffmann en Dawson (2010). Zij hebben onderzocht hoe studenten e-books gebruiken om te studeren, en komen tot de opmerkelijke observatie dat e-books op een hele andere manier gebruikt worden dan papieren boeken. In deze studie hebben zij studenten opdrachten uit laten voeren waarbij ze in e-books of papieren boeken bepaalde informatie moesten opzoeken. In papieren boeken bleken zij handig deze informatie via een index of een inhoudsopgave te kunnen vinden, bij e-books gingen zij echter op een hele andere manier te werk. Ze hadden vaak niet door dat er ook in e-books een index te vinden was, gingen vaak op de bonnefooi op zoek door het boek en hadden verwachtingen van een e-book, die (nog) niet waar te maken waren. Ze verwachtten te kunnen doorklikken op bepaalde woorden (zoals ze bij een website gewend zijn), maar dit was niet mogelijk. Berg et al. (2010) hangen hier een aantal conclusies aan voor uitgevers en de bibliotheken, zoals het feit dat het handig is de index van e-books te voorzien van hyperlinks, het makkelijker maken van de zoekfunctie en het promoten van e-books in de bibliotheek. Ook zou de bibliotheek gebruikers moeten instrueren over het gebruik van e-books, zodat zij niet meer vastlopen in een voor hen onbekende technologie.

Het verschil in lezen is van belang bij het bepalen van het belang van e-books en e-readers in het onderwijs. Een device waarop het heel erg prettig is een boek van A tot Z te lezen, hoeft niet per definitie ook geschikt te zijn voor gebruik in een onderwijssituatie, waar het lezen van kaft tot kaft minder voorkomt, maar waar bladeren en zoeken veel belangrijker is. Zo kan het zijn dat een device wat minder prettig is om uren achter elkaar op te lezen, maar wel heel geschikt is om snel heen en weer te bladeren daardoor geschikter blijkt te zijn voor een onderwijssituatie dan een device wat voornamelijk heel geschikt is om uren op te lezen.

4. E-books in Nederland

De laatste jaren gaat de verkoop van e-books hard omhoog. Zo heeft in Amerika de verkoop van e-books vorig jaar voor het eerst meer opgeleverd dan de verkoop van papieren boeken (63 miljoen versus 57 miljoen euro) (*“eBook verkoop gaat papieren boeken voorbij, 2011*).

Ook in Nederland zit het gebruik van e-books in de lift. In de eerste 4 maanden van 2010 werden er al bijna net zoveel e-books verkocht als in heel 2009 (bijna 100.000 tegenover 110.000). (Joosse, 2010, Vermond, 2010) Centraal Boekhuis heeft in heel 2010 drie keer zoveel e-books verkocht als het jaar ervoor (Doorbraak?... 2011). Op het aantal verkochte papieren boeken stellen de cijfers voor de e-books echter nog niet zoveel voor. In de eerste 4 maanden van 2010 werden er namelijk 14,5 miljoen papieren boeken verkocht (Vermond, 2010). Dat zijn er dus 145 keer meer als e-books.

Dit kan ook te maken hebben met het aanbod. Bol.com bood in 2010 op een bepaald moment 348.753 Nederlandse papieren boeken, tegenover 3.284 e-books (Vermond, 2010). Dat zijn er dus ruim 106 keer meer. Dit werkt uiteraard niet uitnodigend voor het kopen van e-books. Ook de prijs van een e-book ligt nauwelijks lager dan die van een papieren boek, waardoor consumenten waarschijnlijk niet zo snel geneigd zijn om een digitaal bestand te kopen in plaats van een tastbaar boek.

Ook in het bedrijfsleven worden e-books steeds vaker gebruikt als informatiebron. Zo meldde managementboek.nl dat 15 procent van de zakelijke professionals al gebruik maakt van e-books (15 procent..., 2011). Veel van degenen die (nog) niet overgestapt zijn, hebben dat niet gedaan omdat ze zich nog niet genoeg verdiept hebben in e-books.

Ook in bibliotheken begint het besef te groeien dat e-books blijvend zijn, en dat bibliotheken een rol kunnen spelen bij het uitlenen hiervan. Zo heeft de Vereniging van Openbare Bibliotheken (VOB) in 2010 een stuurgroep e-books opgezet (zie <http://www.stichtingbibliotheek.nl/E-books.htm>) en zijn er in diverse openbare bibliotheken pilots opgezet met het uitlenen van e-books, zoals in Almere, Haarlem en de Zaanstreek. Over het algemeen zijn de reacties van gebruikers hierop positief (Berg, 2010).

Ook wordt er gesproken over een landelijk uitleenpunt van e-books (E-books landelijk..., 2011).

5. E-books in studiebibliotheken

In het buitenland zijn er al een aantal studies gedaan naar het gebruik van e-books in bibliotheken die speciaal voor studiedoeleinden bestaan. Dit gaat voornamelijk over universiteitsbibliotheken in Engeland en de Verenigde Staten. Ook in Nederland is er al een studie gedaan naar het gebruik van e-readers in onderwijssituaties. In dit hoofdstuk zal ik een aantal van deze studies bespreken.

5.1. *Kindle experiment Darden School of Business*

Op de Darden School of Business is vorig jaar een experiment uitgevoerd waarbij 62 studenten een Kindle hebben gekregen. Hiermee konden zij de studieboeken die zij voor hun studie nodig hadden bekijken en gebruiken. Daarnaast hadden zij ook nog toegang tot alle bronnen op papier (Kindle experiment flops..., 2010). De bevindingen daar waren dat de Kindle erg fijn is voor het ter ontspanning lezen van boeken, maar niet voor studiedoeleinden. De Kindle bleek te traag en het was te lastig om door een boek heen te bladeren, zoals dat op papier gebeurde. 75 tot 80 procent van de studenten zouden het gebruik van een Kindle ook afraden aan nieuwe studenten, terwijl 90 tot 95 procent van de studenten de Kindle aanbeveelden als device om boeken op te lezen. Hieruit blijkt dat een device dat geschikt is om een boek van A tot Z te lezen, nog niet geschikt hoeft te zijn om een boek voor studiedoeleinden te gebruiken. (Kindle experiment flops..., 2010).

5.2. *Experiment JISC*

JSIC heeft in 2008 en 2009 in heel het Verenigd Koninkrijk een onderzoek uitgevoerd naar het gebruik van e-books in het hoger onderwijs in de VK, op een aantal gebieden, namelijk Business and Management studies, Engineering, Medicine en Media Studies. Er is gekeken naar de ervaringen van gebruikers, maar ook naar de gegevens die bibliotheken verzameld hebben over het gebruik van e-books. Het ging hierbij om 10.000 “gewone” e-books, en 36 boeken die JSIC specifiek voor dit project als e-book beschikbaar heeft gesteld (JSIC Collections, 2009).

Ook bij deze studie bleken studenten nog steeds de voorkeur te geven aan papieren tekstboeken boven e-books. De redenen die hiervoor gegeven werden was dat het werken met een papieren boek vertrouwd was, het makkelijker concentreren was met een papieren boeken en dat het makkelijker browsen en aantekeningen maken was met een papieren boek dan met een e-book.

Als grootste voordelen van e-books werd het feit dat ze overal beschikbaar waren genoemd, net zoals de doorzoekbaarheid.

In het kort, de gebruikers waren enthousiast over de beschikbaarheid en het gemak waarmee dingen zijn op te zoeken in e-books, alleen de gebruiksvriendelijkheid hiervan houdt het gebruik nog tegen.

Verder is er in dit onderzoek gekeken naar de “heavy users” van e-books. Dit zijn de gebruikers die vijf of meer e-books binnen vier weken geraadpleegd had. Dit bleken de oudere studenten te zijn, die ook bewust naar e-books op zoek waren. Ze bezoeken ook de bibliotheek meer dan de gemiddelde student.

Ook heeft deze studie gekeken naar hoe gebruikers zich bewust worden van het feit dat ze e-books kunnen gebruiken. De bibliotheek bleek hier (uiteraard) een grote rol in te spelen. Het grootste deel van de gebruikers is door de bibliotheekwebsite, de catalogus of het personeel van de bibliotheek hierop gewezen. Dit geeft wel aan dat het belangrijk is dat de bibliotheek het gebruik van e-books ook promoot.

5.3. *E-book gebruik bij de bibliotheek van de universiteit van Illinois*

Ook bij de universiteit van Illinois is er onderzoek gedaan naar het gebruik van de daar aanwezige e-books (Shelburne, 2009). Meer dan de helft van de onderzochte gebruikers had inderdaad de e-books gebruikt. 41% van degenen die ze niet gebruikt had, gaf aan dat dat was, omdat ze niet wisten dat ze aanwezig waren. Andere redenen waren dat men het niet prettig vond van een scherm te lezen of dat ze ze niet konden vinden. Het grootste deel van de respondenten (86%) wil vaker e-books gebruiken, en ongeveer net zoveel gebruikers vonden ze nuttig. Ook hier werden als voordelen de toegankelijkheid en de doorzoekbaarheid genoemd. De grootste nadelen waren ook hier weer het feit dat het lezen van een scherm niet prettig is, en het navigeren door de e-books niet met hetzelfde gemak kan als bij een papieren boek.

Het gebruik van e-books hoeft niet ten koste te gaan van de papieren boeken. Volgens Shelburne:2009 geeft meer dan de helft van de gebruikers aan dat ze zowel e-books als papieren boeken willen gebruiken.

5.4. *Surfnet*

Ook in Nederland is er al een studie gedaan naar het gebruik van e-readers in het onderwijs. Surfnet heeft dit in 2009 gepubliceerd (Surfnet, 2009)

Deze studie heeft zich meer gericht op het gebruik van de e-reader dan op het gebruik van e-books. Ook hier werd de navigatie door het e-book als een meer negatief punt van het gebruik van een e-reader genoemd. Op het moment dat er hyperlinks ingevoegd werden, was de waardering hiervoor wel hoger. De e-reader werd voornamelijk gebruikt tijdens werkgroepen. Het gebruik tijdens colleges lag niet zo hoog. Dit lijkt te liggen aan het feit dat studenten tijdens werkgroepen alle boeken paraat konden hebben met behulp van de e-reader. Tijdens colleges kon dit uiteraard ook, maar dat werd niet zo nuttig gevonden. Ook werd de e-reader erg nuttig gevonden bij het studeren buiten de universiteit. Net zoals bij de studie in Illinois werd de e-reader eerder als een aanvulling op de traditionele boeken gezien dan als een vervanging.

5.5. *Conclusie*

Iets wat uit alle studies duidelijk wordt, is dat gebruikers zeker geïnteresseerd zijn in e-books, maar dat er wel wat haken en ogen aan het gebruik ervan zitten. Deels zal dit opgelost worden door de voortschrijdende techniek. Het feit dat het van een beeldscherm niet prettig lezen is, kan opgelost worden door het gebruik van een e-reader met e-ink technologie, waar dit probleem aangepakt wordt. Een groter probleem zal de navigatie zijn. Zolang hier nog niet heel veel gebeurd door de uitgevers (zoals veel gebruik van hyperlinks en makkelijk verwijzingen binnen een e-book kunnen volgen), zal hier het papieren boek een voorsprong behouden.

De voordelen van een e-book zijn echter ook belangrijk. Deze komen vrij duidelijk uit alle onderzoeken naar buiten. Het feit dat een e-book makkelijk doorzoekbaar is, is een heel groot voordeel. Alleen al het gebruik van een zoekfunctie zoals die bij een pdf-bestand bekend is, wordt al als een groot voordeel gezien. Verder is het voor gebruikers niet nodig om altijd naar de fysieke bibliotheek te gaan om de boeken te kunnen lenen, noch zitten ze vast aan de openingstijden die een bibliotheek toch aanhoudt.

6. DRM

Bij de technische termen is DRM al even kort ter sprake gekomen. In dit gedeelte wordt er dieper op DRM, de mogelijkheden en de problemen daarmee ingegaan. Om kopiëren en illegaal gebruik van e-books tegen te gaan, heeft de industrie een beveiligingssysteem ontwikkeld. Dit wordt ook wel Digital Rights Management (DRM) genoemd. Dit systeem is dus bedoeld om onder meer het illegaal kopiëren tegen te gaan, maar kan nog voor veel meer zaken gebruikt worden. Zo is het mogelijk om via DRM controle uit te oefenen op het aantal keer dat een e-book gekopieerd mag worden (bijvoorbeeld van een computer naar verschillende devices), kan er bepaald worden of een e-book wel of niet geprint mag worden en kan er een houdbaarheidsdatum aan een boek gehangen worden (wat voor bibliotheken gebruikt kan worden). (*“Wat is DRM”*, n.d.)

Er zijn verschillende systemen op het gebied van DRM voor e-books op de markt. Iedere uitgever van e-books gebruikt zijn eigen systeem. Zo heeft Adobe het Adobe Digital Editions systeem ontwikkeld dat gebruikt wordt door onder andere bol.com. Amazon gebruikt voor haar Kindle weer een ander systeem, net zoals Apple. De boeken die je op verschillende platforms kunt kopen, zijn dus niet op alle devices te lezen, ook al zijn de formaten gelijk. De DRM systemen zijn dat niet. Zo is er ophef ontstaan over legaal aangekochte e-books bij bol.com, die niet te lezen bleken te zijn op de iPad door het gebruikte DRM systeem (Oosterloo, 2010)

Een ander voorbeeld van de problemen met dit systeem is dat een klant die bij bol.com een e-book aanschaft, deze met Adobe Digital Editions leesklaar moet maken. Dit programma is weer niet compatible met een Kindle, waardoor het e-book van bol.com niet op de Kindle gelezen kan worden (Jager, 2010). Dit geldt uiteraard niet alleen voor het bovenstaande voorbeeld, maar voor veel meer combinaties. Ook de duurzaamheid komt in de problemen doordat elke uitgever zijn eigen DRM gebruikt. Bij een update van de firmware kan het gebeuren dat legaal aangeschafte boeken niet meer gelezen kunnen worden. Dit is bijvoorbeeld het geval bij boeken die via Amazon boeken in het mobipocket formaat zijn gekocht. Amazon heeft laten vastleggen dat het niet mogelijk is om het DRM systeem van mobipocket naast een ander DRM systeem te gebruiken. Nadat eigenaars van een e-reader als BeBook of Iliad hun e-readers geüpdate hadden, kwam daar een nieuw DRM systeem bij voor epub boeken. Met als gevolg dat alle mobipocket boeken niet meer te lezen waren, ondanks dat deze legaal gekocht waren (Hamel, 2009). Dit kan uiteraard ook problemen opleveren bij andere producenten.

Boeken langdurig bewaren en herlezen lijkt lastig te worden. Niet alleen door het niet meer ondersteunen van bepaalde formaten, maar ook door de kopieerbeveiliging. Vaak is het mogelijk om een boek een beperkt aantal keren (bijvoorbeeld 5x) te kopiëren. Dit lijkt vrij vaak, maar bij aanschaf van een andere laptop en/of e-reader blijkt dit aantal vrij snel bereikt te zijn. Het is mogelijk om hier wat aan te doen, maar het vraagt weer extra inspanning van de consument.

Er zijn uitgevers die bewust kiezen om boeken zonder DRM uit te geven, om bovenstaande problemen te omzeilen. Eburon is hier een voorbeeld van. Zij lopen echter weer tegen andere problemen aan. Bij hun boeken wordt bijvoorbeeld bij de sites waar ze verkocht worden gezegd dat er onbeperkt gekopieerd mag worden,

terwijl zij het gebruik van e-books willen vergelijken met gewone boeken. Uitleenen aan een vriend of kennis mag uiteraard, vandaar het weglaten van de DRM, en daarmee dus het weglaten van de limiet op het aantal kopieën. Wat echter niet de bedoeling is, is het doorspelen van een boek naar een hele twitter- of facebook lijst, wat wel geïmpliceerd lijkt te worden door het “onbeperkt kopiëren”-label wat op hun boeken geplakt wordt (Jager, 2011)

Ook in bibliotheken wordt gebruik gemaakt van DRM. Niet alleen om te voorkomen dat een boek op heel erg veel verschillende devices gelezen wordt, maar ook om de uitleenttermijnen die bij de papieren boeken bekend zijn te handhaven. Zo geeft de bibliotheek van Almere in haar “gebruiksaanwijzing” al aan dat door DRM een e-book na de uitleenttermijn niet meer te lezen is. (Het einde..., n.d.)

Voor dit onderzoek is het belangrijk om rekening te houden met het DRM bij het bepalen van de aanbieder. Het moet voor de Hotelschool mogelijk te zijn om boeken uit te lenen, zonder tegen het probleem aan te lopen dat een e-book na 5x niet meer uit te lenen is, of niet op bepaalde devices te lezen is. Hier moet aan gedacht worden bij het kiezen van een aanbieder.

7. Devices

7.1. *Algemeen*

Een e-book wordt uiteraard op een andere manier gelezen dan een papieren boek. Hiervoor is een device nodig. Dit kunnen hele verschillende apparaten zijn. Een computer, een smartphone, een speciaal voor e-books ontwikkelde e-reader of een tabletcomputer. Eigenlijk op alles waarop je digitale bestanden kan lezen, kan ook een e-book gelezen worden. Het ene device is wel geschikter of comfortabeler om op te lezen dan het andere. Ook zijn er verschillen tussen het lezen voor ontspanning of voor studiedoeleinden (zie hiervoor hoofdstuk 3). Op sommige devices is speciale software of zijn bepaalde apps nodig om e-books te kunnen lezen (zoals op een smartphone of iPad)

Lezen op een computerscherm is lang als ongeschikt verklaard voor het lezen van boeken. Het zou vermoeiend zijn, je kunt een computer niet overal gebruiken en een computerscherm niet handig bij direct zonlicht, zodat buiten lezen al snel niet handig wordt. (Surfnet, 2009) Om deze problemen op te lossen is de e-ink technologie ontwikkeld. E-ink (waarmee geschreven wordt op e-paper) heeft een aantal eigenschappen waardoor het lezen makkelijker en vooral minder vermoeiend gemaakt wordt. Zo heeft e-ink een externe lichtbron nodig, in plaats van een verlicht scherm zoals op een computer, waardoor het makkelijker lezen is in het zonlicht. Ook maakt dit het lezen minder vermoeiend (*“Over e-ink”*, n.d.). Deze e-ink technologie wordt gebruikt in de e-readers, zoals de Kindle of de Sony e-reader. Tot 2010 was deze technologie alleen in zwart-wit beschikbaar, maar in 2010 heeft Fujitsu de eerste e-reader in kleur op de markt gebracht (Jager, 2009b)

7.2. *Verschillende devices*

Zoals hiervoor al genoemd is, zijn er verschillende devices om e-books op te kunnen lezen. Hier zullen er 4 besproken worden, namelijk een laptop, de iPad, en 2 e-readers, namelijk de Kindle van Amazon en de Sony e-reader.

In de tabel op de volgende pagina zijn een aantal kenmerken van de 4 devices op een rijtje gezet (Consumentenbond, 2011) .

	Sony	Kindle	iPad	Laptop
Prijs				
Afmetingen	119 x 168 x 10 mm	123 x 190 x 9 mm	185 x 242 x 9 mm	Variabel
Gewicht	215 gram	247 gram	600 gram	Variabel
E-ink	Ja	Ja	Nee	Nee
Ondersteunde formaten	EPUB, PDF, DOC, TXT, RTF, JPEG, GIF PNG, BMP, MP3, AAC	AZW, TXT, PDF, Audible, MP3, MOBI, PRC, HTML, DOC, JPEG, GIF, PNG, BMP	Afhankelijk van apps. Mogelijkheid tot ondersteunen van bijna alle ebookformaten	Afhankelijk van programma's. Meeste formaten worden wel ondersteund
Mogelijkheid tot aantekeningen	Ja	Ja	Ja	Ja
Wifi	Nee	Ja	Ja	Ja (afhankelijk van model)
Touchscreen	Ja	Nee	Ja	Nee
Kleurenscherm	Nee	Nee	Ja	Ja
Opslagruimte	2 GB	4 GB	Variabel (16-64 GB)	Variabel
Batterijduur			Tot 10 uur	Variabel

Tabel 1. Vergelijking devices

Er is onderzoek gedaan naar de snelheid van lezen van teksten op verschillende devices, namelijk de iPad, de Kindle en de PC tegenover een papieren boek. Nielsen (2010) concludeert uit dit onderzoek dat het lezen van een papieren boek nog altijd de snelste manier van lezen is. De iPad kwam daarna, gevolgd door de Kindle. De onderlinge resultaten van deze twee devices verschilden echter zodanig weinig, dat er geen conclusie te trekken was over op welke van de twee er het snelste gelezen werd.

Verder hebben de onderzoekers ook gevraagd naar de waardering van de lezers over elk device. De iPad, Kindle en het papieren boek hadden hier een gelijkwaardige score (namelijk respectievelijk 5,8, 5,7 en 5,6 op een schaal van 1 tot 7), de PC kwam hier echter veel slechter vanaf met een score van 3,6. Dit laatste kan ook door de onderzoeksopzet komen. De testpersonen lazen de tekst op de pc terwijl ze op een bureaustoel achter een bureau zaten, terwijl de onderzoekers voor de andere manieren van lezen voor comfortabele stoelen gezorgd hadden. Eén van de (voor de onderzoekers) onverwachte commentaren was dan ook dat het lezen achter de computer als niet comfortabel gezien werd, omdat het hen aan een werksituatie deed denken. Dit kan natuurlijk invloed gehad hebben op de waarderingsscore. Verder gaven zij aan dat ze papieren boeken nog altijd ontspannender vonden om te lezen dan het lezen op de Kindle of de iPad.

7.3. *Conclusie*

Voor studiedoeleinden blijken andere eigenschappen belangrijk te zijn bij het kiezen van een e-reader dan bij het gewoon lezen van een boek. Waar een Kindle hoog geacht wordt bij het lezen voor ontspanning (Kindle experiment flops..., 2010), wordt het gebruikersgemak voor studiedoeleinden niet gezien, en daardoor werd de Kindle daarvoor eigenlijk te weinig gebruikt. De traditionele laptop lijkt samen met de iPad het meest geschikt om e-books op te lezen om voor het studeren te gebruiken, ondanks het onderzoek van Nielsen (2010), waar de computer ruim onder de iPad, de Kindle en het papieren boek uitkwam. Maar hier ging het weer om lezen voor ontspanning in plaats van voor studie.

Toch is juist het voordeel van een e-book dat die overal en altijd te gebruiken valt. Hierdoor is het gebruik op een laptop misschien niet het meest handige. Een laptop is weliswaar betrekkelijk makkelijk mee te nemen, maar heeft als groot nadeel tegenover de e-readers en de iPad dat de batterijduur over het algemeen veel korter is, en het dus niet mogelijk is langdurig te studeren zonder een elektriciteitspunt in de buurt nodig te hebben. Uit het bovenstaande valt te concluderen dat de iPad de meeste positieve punten van een e-reader en een laptop in één apparaat weet te combineren. Hij is handzaam, makkelijk mee te nemen en heeft een lange batterijduur. Verder is het mogelijk om verschillende dingen tegelijk te doen op een iPad (wat bij de meeste e-readers niet mogelijk is). Het enige nadeel van de iPad is dat het scherm van de iPad niet beschikt over de e-ink technologie, en dit dus betekent dat langer lezen van het scherm minder comfortabel wordt. Toch is dit voor het gebruik voor studiedoeleinden minder van belang, omdat het daar minder vaak voorkomt dat er uren achter elkaar gelezen wordt.

Literatuur

15 procent nederlandse professionals leest e-books. (2011). Geraadpleegd 27/6/2011, op <http://www.managementboek.nl/ebooksnieuws?&>

Apple. (2011). iPad, technical specifications. Geraadpleegd 8/8/2011, op <http://www.apple.com/ipad/specs/>

Armstrong, C. (2008). Books in a virtual world: The evolution of the e-book and its lexicon. Journal of Librarianship and Information Science, 40(3), 193-206.

Berg, F. v. d. (2010). Ebook in de bibliotheek: De klant is er klaar voor. Bibliotheekblad, (5/6), 12-15.

Berg, S. A., Hoffmann, K., & Dawson, D. (2010). Not on the same page: Undergraduates' information retrieval in electronic and print books. The Journal of Academic Librarianship, 36(6), 518-525.

Consumentenbond. (2011). E-readers. Geraadpleegd 8/8/2011, op <http://www.consumentenbond.nl/test/elektronica-communicatie/overige-elektronica/e-readers/>

Doorbraak? verkoop e-books in nederland in 2010 verdrievoudigd. (2011). Geraadpleegd 9/6/2011, op <http://www.nrcboeken.nl/nieuws/doorbraak-verkoop-e-books-in-nederland-in-2010-verdrievoudigd>

E-books landelijk vanaf 2012 te leen (2011), Geraadpleegd 28/12/2011, op <http://www.nu.nl/boek/2687900/e-books-landelijk-eind-2012-lenen.html>

eBook verkoop gaat papieren boeken voorbij. (2011). Geraadpleegd 9/6/ 2011, op <http://webspinnen.excite.nl/ebookverkoop-gaat-papieren-boeken-voorbij-N8130.html>

EPUB. (2011). Geraadpleegd 22/6/2011, op <http://idpf.org/epub>

Gartner: Opkomst tablet heeft negatieve impact op pc-verkoop. (2010). Geraadpleegd 27/6/2011, op <http://www.telecompaper.com/nieuws/gartner-opkomst-tablet-heeft-negatieve-impact-op-pc-verkoop>

Hamel, E. J. (2009). DRM-vete dwingt e-readers in spagaat. Geraadpleegd 31/5/2011, op <http://webwereld.nl/nieuws/63622/drm-vete-dwingt-e-readers-in-spagaat.html>

Het einde van het papieren boek? Geraadpleegd 29/6/2011, op <http://www.denieuwebibliotheek.nl/nieuws/11947916/Het-einde-van-het-papieren-boek->

Horwitt, E. (2010). Wat is DRM? Geraadpleegd 8/6/2011, op <http://computerworld.nl/article/11905/wat-is-drm.html>

Jager, W. d. (2009). Ebook collectie waardeloos dankzij DRM maffia. Geraadpleegd 8/6/2011, op http://www.eburon.nl/080809_ebook_collectie_waardeloos_dankzij_drm_maffia

Jager, W. d. (2009). Fujitsu presenteert full color e-reader. Geraadpleegd 8/6/2011, op http://www.ereaders.nl/180309_fujitsu_presenteert_full_color_e-reader

Jager, W. d. (2010). DRM beperkt alleen goedwillende gebruikers. InformatieProfessional, (4), 20-21.

Jager, W. d. (2011). 'Geen DRM' betekent niet 'kopieer maar raak'. Geraadpleegd 29/6/2011, op http://www.eburon.nl/280611_geen_drm_betekent_niet_kopieer_maar_raak

Joosse, M. (2010). Verkoop nederlandse ebooks in de lift. Geraadpleegd 8/6/2011, op http://www.ereaders.nl/01061004_verkoop_nederlandse_ebooks_in_de_lift

JSIC Collections. (2009). JSIC national e-books observatory project. London: JSIC. Kindle experiment flops at UVA's darden school of business. (2010). Geraadpleegd 27/6/2011, op <http://blog.clearadmit.com/2010/05/kindle-experiment-flops-at-uva%E2%80%99s-darden-school-of-business/>

Koz, M. (2011). Amazon to allow eBooks on the kindle e-reader. Geraadpleegd 22/6/2011, op <http://goodereader.com/blog/tablet-slates/amazon-to-allow-epub-ebooks-on-the-kindle-e-reader/>

Nielsen, J. (2010). Ipad and kindle reading speeds. Geraadpleegd 31/5/2011, op <http://www.useit.com/alertbox/ipad-kindle-reading.html>

Oosterloo, N. (2010). Beveiligde boeken nu ook te lezen op iPad. Geraadpleegd 22/6/2011, op http://www.ereaders.nl/04081001_beveiligde_ebooks_nu_ook_te_lezen_op_iPad

Over e-ink Geraadpleegd 8/6/2011, op http://www.ereaders.nl/epaper_en_eink

Shelburne, W. A. (2009). E-book usage in an academic library: User attitudes and behavior. Library Collections, Acquisitions & Technical Services, (33), 59-72.

Surfnet. (2009). Pilot E-reader in het onderwijs. Utrecht: Surfnet.

Vermond, B. (2010). Een 40-jarige in kinderschoenen. InformatieProfessional, (07/08), 18-21.

Wat is DRM? Geraadpleegd 31/5/2011, op http://www.eburon.nl/wat_is_drm

Woody, W. D., Daniel, D. B., & Baker, C. A. (2010). E-books or textbooks: Students prefer textbooks. Computers & Education, (55), 945-948.

Vergelijking aanbieders

Aanbieden van e-books aan studenten en medewerkers door de mediatheek van Hotelschool Den Haag

Afstudeeropdracht

Opleiding: Informatiedienstverlening & Management
Begeleidend docent: Peter Becker

Marjolein van den Berg
20067720

Inhoud

Inleiding	23
1. Vergelijking websites	24
1.1. Ebsco	24
1.2. Ebrary	25
1.3. Safari	25
1.4. Amazon	25
1.5. Wiley	26
1.6. Van Stockum	26
1.7. Bol.com	26
1.8. Hospitality BookXpress	27
2. Conclusie	28
3. Vergelijking testen	30
3.1. Ebsco	30
3.1.1. Test e-books omgeving	30
3.1.2. Gesprek Ebsco	30
3.1.3. Kosten	31
3.2. Ebrary	33
3.2.1. Test e-books omgeving	33
3.2.2. Kosten	34
4. Conclusie	35
Literatuur	36

Inleiding

In dit gedeelte van het onderzoeksverslag zal ik antwoord geven op de volgende deelvraag:

- Welke aanbieders van e-books zijn er en welke is het meest geschikt voor de Hotelschool?

Om deze vraag te beantwoorden heb ik verschillende aanbieders van e-books naast elkaar gelegd.

Er zijn verschillende aanbieders van e-books. Uitgevers zelf bieden hun boeken als e-book aan, bij internetwinkels als bol.com en Amazon zijn naast gewone papieren boeken uiteraard ook e-books te koop, en tenslotte zijn er ook nog bedrijven die als tussenpersoon fungeren en e-books van verschillende uitgevers in één pakket aan hun klanten aanbieden.

In dit gedeelte van het onderzoeksrapport worden verschillende aanbieders met elkaar vergeleken. Eerst aan de hand van de informatie die zij zelf via hun website verschaffen, en aan de hand daarvan heb ik een aanvraag gedaan voor een test bij een paar van de aanbieders die voor de Hotelschool het beste lijken te zijn.

Bij het vergelijken van de verschillende aanbieders heb ik gelet op de verschillende aanschafvormen die ze aanbieden, de grootte van de collectie en in hoeverre deze collectie aansluit op het vakgebied van de hotelschool. Verder heb ik gekeken naar de formaten waarin de e-books aangeboden worden en naar de functionaliteiten die er zijn bij het zoeken naar de boeken binnen de collectie.

In een MoSCoW model zien die eisen er als volgt uit:

Must have
Meerdere gebruikers tegelijkertijd
Relevante collectie
Goede zoekfunctionaliteiten
Should have
Grote collectie
Flexibele aanschafvormen (zoals PDA, Patron Driven Acquisition)
Could have
Hostingsysteem bij aanbieder
Toegankelijke formaten voor e-reader (vnl epub, die de standaard is in NL)

1. Vergelijking websites

1.1. *Ebsco*

Ebsco is een dienstverlener op het gebied van onder andere elektronische tijdschriftenpakketten en e-books. De Hotelschool doet al zaken met Ebsco als het gaat om het beheren van haar tijdschriften en databanken, dus om ook naar Ebsco te kijken op het gebied van E-books is niet meer dan logisch.

Op het gebied van e-books biedt Ebsco een keuze uit meer dan 60 elektronische boekencollecties. Hierbij zijn collecties van uitgevers als Springer en Wiley, uitgevers waarvan de Hotelschool regelmatig boeken gebruikt. Deze kunnen aangeschaft worden, of er kan een abonnement op deze collecties genomen worden. Ebsco biedt op het moment 300.000 e-books aan, en deze collectie wordt aangevuld met 5000 e-books per maand.

Ebsco biedt verschillende abonnementsvormen aan. Zo kan er gekozen worden om een boek één keer, drie keer of onbeperkt uit te lenen, en is het mogelijk om gebruik te maken van PDA, oftewel Patron Driven Acquisition. Dit houdt in dat een boek pas daadwerkelijk aangeschaft wordt als gebruikers er ook daadwerkelijk gebruik van maken. Zo kan de Hotelschool veel boeken aanbieden, terwijl er pas betaald hoeft te worden als de boeken ook daadwerkelijk gebruikt worden. Hierdoor wordt de collectie toegespitst op wat gebruikers ook daadwerkelijk willen gebruiken, zonder dat er maar een beperkt aantal e-books aangeboden kan worden.

Verder is de gebruiksomgeving bij Ebsco voor gebruikers min of meer hetzelfde als de omgeving die bij de databases gebruikt wordt. Dit heeft als voordeel dat deze omgeving al bekend is doordat de lay-out al bekend is. De Hotelschool gebruikt namelijk ook een aantal databases van Ebsco. Binnen deze gebruiksomgeving kan er op verschillende manieren gezocht worden. Ook dit werkt hetzelfde als bij al beschikbare databases. (E-books, 2011a)

Over de relevantie van de collectie is op basis van de website van Ebsco niet mogelijk om een uitspraak te doen.

1.2. *Ebrary*

Ebrary is net als Ebsco een tussenpersoon die e-books van verschillende uitgevers aanbiedt. Er zijn verschillende aankoopmanieren mogelijk. Bibliotheken kunnen een abonnement nemen, waardoor ze toegang krijgen tot een pakket e-books. De prijs hiervan is afhankelijk van het aantal eindgebruikers. Verder is het mogelijk een aantal boeken te kopen, waardoor je altijd toegang houdt tot deze boeken. Er kan bij deze aanschafmogelijkheid gekozen worden tussen het gebruik door één gebruiker of meerdere gebruikers. De Hotelschool kan zelf kiezen welke boeken ze aanschafft. Het is zowel mogelijk om pakketten af te nemen als om losse boeken te kopen.

Ebrary biedt e-books aan van meer dan 500 verschillende uitgevers. Een aantal uitgevers waarvan de Hotelschool verschillende boeken in bezit heeft, zoals Wiley en Pearson lijken echter te missen.

Verder biedt Ebrary ook PDA aan, net zoals Ebsco dat doet. De bibliotheek kan een pakket samenstellen waarvan ze denken dat gebruikers daar behoefte aan hebben, maar het boek wordt pas gekocht (volgens het principe dat de bibliotheek altijd toegang houdt tot het boek (perpetual access)) op het moment dat het boek ook daadwerkelijk gebruikt wordt. (Ebrary, 2011)

1.3. *Safari*

Safari biedt zo'n 16.000 e-books en andere bestanden aan op het gebied van technologie, business en management. Ze hebben onder andere de volgende uitgevers in hun pakket zitten: O'Reilly Media, John Wiley & Sons, Addison-Wesley, Peachpit Press, Adobe Press, Apress, Manning. Hier zitten uitgevers bij waar de Hotelschool regelmatig boeken van betreft. Zij bieden hun boeken aan in PDF formaat. Het standaard abonnement is een bibliotheekachtig model, waarbij je toegang krijgt tot alle bronnen die zij leveren. De precieze modellen staan niet op de website vermeld. (Safari, 2011)

Vergeleken met de andere 2 overkoepelende aanbieders (Ebsco en Ebrary) is de collectie van Safari niet groot. Ook de onderwerpen lijken niet toegespitst op wat de Hotelschool nodig heeft, maar meer op algemene zakelijke onderwerpen. Hospitalitygerelateerde onderwerpen lijken niet aanwezig te zijn. Ook lijken veel van de 16.000 bestanden die ze aanbieden geen e-books te zijn, maar video's en artikelen.

1.4. *Amazon*

Amazon is één van de grootste verkopers van e-books ter wereld. Zij hebben geen speciaal programma voor bibliotheken, maar bieden veel e-books aan die gebruikt worden door de Hotelschool. Het nadeel van Amazon is dat deze boeken alleen leesbaar zijn op de Kindle e-reader (of een iPad met een Kindle app).

Een ander nadeel van Amazon is dat de Hotelschool de aangekochte boeken zelf ergens zal moeten gaan hosten en een omgeving moet ontwikkelen om de gebruikers in staat te stellen deze boeken te kunnen vinden en te kunnen downloaden. (Amazon, 2011)

Verder is het door het DRM systeem nauwelijks mogelijk om boeken uit te lenen, en zal er op dat gebied nog veel werk gedaan moeten worden om het toch mogelijk te maken. Zoals in de literatuurstudie al aangegeven is, wordt het onbeperkt uitlenen

van boeken beperkt door een DRM systeem. Over het algemeen kunnen boeken 5x op een ander device gezet worden. Dit is, zeker bij de veelgebruikte boeken, veel te weinig. Dit zorgt ervoor dat bibliotheken extra stappen moeten ondernemen om boeken die via boekhandels gekocht zijn toch uit te kunnen lenen.

1.5. Wiley

Wiley is één van de uitgevers waar de Hotelschool veel boeken van gebruikt. Daarom heb ik ook gekeken wat deze uitgever doet op het gebied van e-books. Wiley biedt 400 titels aan als e-book, op ongeveer 10 verschillende vakgebieden. Jaarlijks willen ze zo'n 40 titels aan deze verzameling toevoegen. Er zijn 2 verschillende abonnementsvormen mogelijk. Bij de ene huur je de boeken jaarlijks, bij de andere blijf je eeuwig toegang houden. Binnen de boeken is het mogelijk om op verschillende manieren te zoeken (zoals op onderwerp, trefwoord of titel). (IEEE - wiley eBooks library, 2011) De titels die voor de Hotelschool van belang zijn, biedt Wiley (nog) niet aan als e-book. De onderwerpen die ze aanbieden liggen nu nog voornamelijk op het technische vlak.

1.6. Van Stockum

Van Stockum is één van de grotere leveranciers van boeken aan de mediatheek. Ook verkopen zij veel boeken als e-book, op het moment 200.000. Het streven is om dit aantal te laten stijgen tot 400.000 aan het eind van 2011. Van Stockum biedt de e-books aan in 2 formaten, epub en mobipocket, zodat ze zowel leesbaar zijn op een Kindle als op e-readers die het epub formaat ondersteunen.

Veel gebruikte boeken door de Hotelschool zitten nu (nog) niet in de collectie. Hierdoor zal de mediatheek andere aanbieders naast Van Stockum moeten hebben om de belangrijke boeken te kunnen aanbieden.

Van Stockum heeft hetzelfde nadeel als Amazon. Ook hier zal de Hotelschool zelf de e-books moeten hosten, deze doorzoekbaar maken en moeten zorgen dat de e-books ook daadwerkelijk gedownload kunnen worden. (E-books, 2011b) Ook speelt hier een ander probleem dat bij Amazon ook speelt. Het zal via DRM mogelijk gemaakt moeten worden om boeken uit te lenen. Dit is nu nog niet mogelijk met e-books.

1.7. Bol.com

Uiteraard is het ook mogelijk om via bol.com e-books aan te schaffen. Zij leveren e-books in epub formaat, dus het formaat waar de meeste e-readers in Nederland goed mee overweg kunnen. Bol.com heeft op het moment zo'n 700 e-books die voor de Hotelschool interessant kunnen zijn (dit zijn de categorieën Business, Eten en Drinken en Reizen). Hiernaast hebben ze natuurlijk nog een grote collectie op andere gebieden.

Veel van de boeken die bol.com aanbiedt zijn Nederlandstalig, terwijl op de Hotelschool de voertaal Engels is. Er worden wel Nederlandstalige boeken aangeschaft, maar Engelstalige boeken hebben de voorkeur.

Hetzelfde nadeel wat eerder al genoemd is voor Amazon en Van Stockum, geldt natuurlijk ook voor bol.com. De aangekochte boeken zullen in eigen beheer gehost moeten worden, en er zullen aanpassingen gedaan moeten worden met betrekking tot de DRM. (Bol.com - Nederlandse digitale boeken, 2011)

1.8. Hospitality BookXpress

Een andere grote leverancier van de Hotelschool, Hospitality bookXpress, biedt geen e-books aan.

2. Conclusie

Als ik de resultaten van het onderzoek op de websites van de verschillende aanbieders in het MoSCoW model zet, waarbij de lijst met eisen in de inleiding staat, komt daar het volgende resultaat uit. Hospitality BookXpress is hierin niet meegenomen omdat die geen e-books aanbiedt.

	Ebsco	Ebrary	Safari	Amazon	Wiley	Van Stockum	Bol.com
Must have							
Meerdere gebruikers tegelijkertijd	X	X	?	Zoveel als er boeken aangekocht zijn		Zoveel als er boeken aangekocht zijn	Zoveel als er boeken aangekocht zijn
Relevante collectie	nog niet duidelijk	nog niet duidelijk		X			
Goede zoekfunctionaliteiten	X	Niet duidelijk	?				
Should have							
Grote collectie	X	X		X		X	X
Flexibele aanschafvormen (PDA?)	X	X					
Could have							
Hosting-systeem bij aanbieder	X	X	X		X		
Toegankelijke formaten voor e-reader (vnl epub, die de standaard is in NL)	?	?	?	X (geen epub, alleen toegankelijk voor Kindle)	X (PDF formaat)	X (zowel epub als mobipocket)	X (epub)

Tabel 1. MoSCoW model alle aanbieders

Gezien de bovenstaande vergelijking is het het handigste om met één van de tussenpersonen in zee te gaan. Deze bieden de meeste kenmerken aan die voor de mediatheek een must-have zijn. Er zijn een aantal kenmerken die bij de tussenpersonen nog niet duidelijk zijn, maar die kunnen pas bekeken worden bij het aanvragen van een test met toegang tot de collecties.

Ook omdat de mediatheek van de Hotelschool maar een betrekkelijk klein team heeft, is het daardoor niet handig is om veel tijd te steken in het beheren van e-bookcollecties bij verschillende uitgevers, lijkt mij het verstandig om een tussenpersoon in te schakelen die boeken van verschillende uitgevers in één pakket kan aanbieden. Ook het feit dat de hosting dan plaatsvindt bij de tussenpersoon, en er door de Hotelschool niet nog een systeem ontwikkeld hoeft te worden voor de hosting en het downloaden van de boeken is een voordeel van het in zee gaan met een tussenpersoon. Wel moet de mediatheek de mogelijkheid hebben om zelf invloed uit te oefenen op de inhoud van dit pakket.

Op basis van de bovenstaande vergelijking heb ik contact opgenomen met Ebsco en Ebrary met de vraag of het mogelijk was om voor een test toegang te krijgen tot de collecties.

3. Vergelijking testen

3.1. *Ebsco*

3.1.1. Test e-books omgeving

Na de vraag of ik voor een test toegang kon krijgen tot de e-book module van Ebsco, heb ik al vrij snel een testtoegang gekregen. Hierdoor kon ik uittesten of de zoekfunctionaliteiten inderdaad goed werkten, hoe relevant de collectie was en in wat voor formaten de e-books beschikbaar waren. Verder heb ik een gesprek gehad met René Dales van Ebsco, die mij hun e-booksmodel uitgelegd heeft.

De manier van zoeken naar e-books werkt hetzelfde als het zoeken in de databases die de Hotelschool al van Ebsco afneemt. De interface is dezelfde, en het is ook mogelijk om het zoeken naar e-books en artikelen in databases te combineren. Ook de manieren om te zoeken zijn hetzelfde. Het is mogelijk in vrije tekst te zoeken (van de omschrijvingen van de e-books), maar ook op titel, auteur of onderwerpsterm. Het is een makkelijke manier van zoeken, omdat op zo'n manier de studenten maar te hoeven wennen aan één manier van zoeken.

In de proef leken de e-books alleen online beschikbaar te zijn. Verder was het nog niet mogelijk om de relevantie van de collectie te beoordelen, omdat ik niet kon zien welke titels bij Ebsco beschikbaar zijn. Na het gesprek met René Dales heb ik toegang gekregen tot de Title Select tool van Ebsco, waardoor ik kon zien welke titels Ebsco aanbiedt, en wat de kosten hiervan zijn.

De collectie die Ebsco aanbiedt omvat een heel aantal hospitalitygerelateerde boeken. Op het trefwoord "hospitality" zijn 168 titels te vinden (ter vergelijking: de Haagse Hogeschool, die een stuk groter is dan de hotelschool en waarbij het curriculum veel uitgebreider is, biedt in totaal 233 e-books aan). Een aantal boeken die op de Hotelschool bij de verplichte literatuur behoren zitten daarbij, echter de meest gebruikte boeken zitten op dit moment niet in het pakket dat Ebsco aanbiedt. De hospitalitygerelateerde boeken zijn wel over het hele hospitalitygebied verspreid. Er zijn zowel uitgaves op het gebied van personeelsbeleid, financieel management, recht, marketing en food & beverage.

3.1.2. Gesprek Ebsco

Verder heeft René Dales de nodige dingen verteld over de e-books van Ebsco. Standaard zijn de boeken alleen online beschikbaar. Het is ook mogelijk om de boeken te downloaden. Hiervoor moet de mediatheek dan een contentserver aanschaffen van \$225,- per jaar. Vanaf de herfst van 2011 zijn de e-books in epub formaat beschikbaar. Zoals in de literatuurstudie al aangegeven is, is dit het formaat dat in de toekomst waarschijnlijk het meeste gebruikt wordt, en ook op bijna alle devices te lezen is. Alleen op de Kindle kan je dit bestandstype niet lezen.

Er lijkt veel mogelijk te zijn bij het gebruik van e-books via Ebsco. Zo kan de gebruiker aantekeningen maken bij de boeken, en kunnen deze aantekeningen ook gedeeld worden met andere gebruikers. De bibliografische gegevens kunnen geëxporteerd worden naar bibliografische programma's zoals Endnote of Refworks, wat het maken van een bibliografie makkelijker kan maken. De mediatheek kan zelf

instellen wat de uitleentermijnen van de boeken zijn. Ook kan de gebruiker in het systeem van Ebsco reservering maken, en wordt hij door middel van een email erop geattendeerd dat zijn gereserveerde boek aanwezig is.

De mediatheek kan losse boeken aankopen. Zo kan de Hotelschool zelf bepalen welke boeken er nodig zijn, en zijn ze niet afhankelijk van vaststaande pakketten. Deze zijn wel aanwezig, dus als deze relevant zijn, kunnen die ook aangeschaft worden.

3.1.3. Kosten

De aanschafkosten voor de e-books liggen voor de mediatheek hoger dan de aanschafkosten voor een gewoon papieren boek. Om een paar voorbeelden te noemen: Het boek "Accounting and Financial Analysis in the Hospitality Industry" van Jonathan Hales (wat deel uitmaakt van de verplichte literatuur) kost bij Ebsco \$50,93, terwijl de normale aanschafprijs \$35,59 is. Dit is voor 1 e-book exemplaar.

Bij "Hospitality Strategic Management" van Cathy Enz is het verschil nog groter (\$125,25 tegenover \$28,-)

De bovenstaande kosten zijn de prijzen om de boeken 1x te mogen uitlenen. Als de mediatheek een boek aan 3 gebruikers tegelijk aan wil bieden, is de prijs van het boek grofweg 1,5 keer zo hoog als voor 1 gebruiker, bij een onbeperkt aantal gebruikers is de prijs 2,2 keer de prijs voor het gebruik door 1 gebruiker. Dit wil zeggen dat bij boeken die veel gebruikt worden, e-books wel een duidelijk voordeel opleveren tegenover de papieren boeken.

Als de mediatheek kiest voor een downloadoptie, zodat de gebruikers de boeken ook op andere devices dan alleen de computer kunnen lezen, komt hier een bedrag van \$225,- per jaar bij.

De meeste boeken kosten bij Ebsco rond de 40 à 50 dollar. Het grootste deel van de boeken zal voor eenmalig gebruik per keer aangeschaft worden, op een aantal N-boeken en veelgebruikte normale boeken na. Binnen de collectie van Ebsco zijn 168 hospitality gerelateerde boeken te vinden. Deze zullen niet allemaal interessant zijn voor de Hotelschool, en dus niet allemaal aangeschaft hoeven te worden. Bij aanschaf van 40 e-books voor eenmalig gebruik en 10 e-books voor onbeperkt gebruik, komen de aanschafkosten op ongeveer €2150,- (de berekening vindt u hieronder).

Verder is het nodig om een licentie te kopen voor het downloaden van boeken. Deze kost jaarlijks €175,-

Naast de boeken, heb ik de mediatheek geadviseerd per vestiging 1 tabletcomputer aan te schaffen voor instructie en om aan gebruikers te laten zien wat er eigenlijk mogelijk is met e-books en een tabletcomputer. De kosten voor bijvoorbeeld een iPad zijn dan per vestiging ongeveer €400,-. Schematisch gezien, ziet dat er als volgt uit:

Kosten e-books eerste jaar:

Doel	Kosten
iPad (2x)	€800,-
Downloadlicentie	\$225,- = €175,-
Aanschaf e-books 1x uitlenen (40 stuks)	40 x \$45,- = \$1800 = €1380,-
Aanschaf e-books onbeperkt aantal gebruikers (10 stuks)	10 x \$100,- = \$1000 = €765,-
Totaal	€3120,-

Tabel 2. Kosten e-books Ebsco 1^e jaar

Dit zijn de kosten voor het eerste jaar, voor beide vestigingen samen. De terugkomende kosten elk jaar is de downloadlicentie (deze moet elk jaar aangeschaft worden) en de aanschaf van nieuwe e-books. Dit zullen er minder zijn dan in het eerste jaar, omdat er wel boeken toegevoegd zullen worden aan de collectie, maar de collectie niet elk jaar zal verdubbelen.

Wel zullen er elk jaar nieuwe boeken aangeschaft moeten worden. Hoeveel, dat is niet met zekerheid te zeggen, vandaar dat de komende jaarbedragen een schatting zijn.

Doel	Kosten
Downloadlicentie	\$225,- = €175,-
Aanschaf e-books 1x uitlenen (10 stuks)	10 x \$45,- = \$450,- = €345,-
Aanschaf e-books onbeperkt aantal gebruikers (3 stuks)	3 x \$100,- = \$300,- = €230,-
Totaal	€750,-

Tabel 3. Kosten e-books Ebsco jaarlijks

Per jaar komen de kosten dus op zo'n €750,- uit, na de grotere investering in het eerste jaar.

3.2. *Ebrary*

Ebrary biedt e-books aan van meer dan 500 aanbieders, waaronder Cornell, Elsevier en McGraw-Hill. Zoals in het eerste overzicht al staat vermeld, lijken andere uitgevers waar de Hotelschool veel boeken van gebruikt echter te missen.

Er zijn verschillende aanschafmodellen mogelijk, zoals een abonnementsmodel of het aanschaffen van individuele titels, die dan eigendom worden van de mediatheek. Ook Ebrary biedt PDA aan, waardoor de collectie kan bestaan uit boeken die ook daadwerkelijk gebruikt worden.

3.2.1. **Test e-books omgeving**

Ook bij Ebrary heb ik toegang gekregen tot een proefabonnement voor de e-books.

Er zijn verschillende zoekmanieren mogelijk bij Ebrary. Je kunt zoeken op verschillende velden, zoals text, subject, author, title, publisher en ISBN. Je kunt de verschillende zoektermen met elkaar combineren, maar alleen met een AND operator, dus je kunt alleen zoeken op meerdere zoektermen in 1 boek. Een OR operator (zoeken op verschillende termen die niet in hetzelfde document voor hoeven te komen) of een NOT operator (waarbij je termen uitsluit) zijn niet mogelijk. Na de eerste zoekopdracht met zelf gekozen termen, kun je onderwerpgebieden kiezen waarin gezocht moet worden. Hier is het wel mogelijk om in verschillende gebieden te zoeken en bepaalde onderwerpen uit te sluiten.

Na een eerste zoekopdracht is het lastig de geavanceerde opties weer naar boven te halen.

De resultaten kunnen ook bij Ebrary geëxporteerd worden naar verschillende bibliografische programma's, zoals Endnote of Refworks.

De e-books bij Ebrary lees je online, of in een eigen reader (ook online) van Ebrary. Er is geen downloadfunctie. Het is dus niet mogelijk om de boeken op een externe reader te gebruiken.

Wel is het mogelijk om een eigen boekenplank te creëren, waardoor je makkelijk boeken terug kunt vinden die je gebruikt hebt. Er zijn ook meer mogelijkheden tot het persoonlijk maken van de boeken. Zo kan je aantekeningen maken en passages markeren. Ook printen is uiteraard mogelijk.

De collectie is, voor zover ik gezien heb, minder uitgebreid dan bij Ebsco. De zoekterm hospitality leverde hier enkele tientallen resultaten op, terwijl dat er bij Ebsco veel meer waren. Van de N-boeken die op de Hotelschool gebruikt worden zijn er hier niet of nauwelijks exemplaren aanwezig.

Er zijn verschillende aanschafmodellen mogelijk bij Ebrary. Zij bieden pakketten aan op onderwerpsgebied, maar het is ook mogelijk om boeken los in te kopen, onder andere via het Patron Driven Acquisition principe, waarbij de gebruiker bepaalt welke boeken ook daadwerkelijk aangekocht worden, door deze te gebruiken.

3.2.2. Kosten

Helaas heb ik bij Ebrary alleen maar kunnen kijken naar hoe het e-book platform eruit ziet, en niet naar de achterkant. Hierdoor heb ik ook de kosten hiervan niet kunnen inzien.

4. Conclusie

	Ebsco	Ebrary
Must have		
Meerdere gebruikers tegelijkertijd	X	X
Relevante collectie	Deels	
Goede zoekfunctionaliteiten	X	X
Should have		
Grote collectie	X	X
Flexibele aanschafvormen (zoals PDA, Patron Driven Acquisition)	X	X
Could have		
Hostingsysteem bij aanbieder	X	X
Toegankelijke formaten voor e-reader (vnl epub, die de standaard is in NL)	X	

Tabel 4. MoSCoW model Ebsco - Ebrary

Gezien de bovenstaande tabel, voldoet Ebsco aan meer kenmerken die de Hotelschool belangrijk vindt voor de e-books aanbieder. De collectie die Ebsco aanbiedt, sluit meer aan op het curriculum dan de collectie die Ebrary aanbiedt, en bovendien is het bij Ebsco mogelijk om boeken te downloaden en op een externe reader te lezen, terwijl dit bij Ebrary niet mogelijk is.

Op basis van de tabel die hiervoor staat, adviseer ik de Hotelschool om als e-bookaanbieder met Ebsco in zee te gaan. Een bijkomend voordeel van Ebsco is dat het mogelijk is te zoeken in zowel de databases die de hotelschool al van Ebsco afneemt en de e-books in één zoekopdracht.

Literatuur

Amazon (2011). Geraadpleegd 26/8/2011, op <http://www.amazon.co.uk/>

Bol.com - Nederlandse digitale boeken. (2011). Geraadpleegd 26/8/2011, op <http://www.bol.com/nl/m/nederlandse-boeken/nederlandse-digitale-boeken/N/8299%2B8293%2B7419/index.html>

E-books. (2011a) Geraadpleegd 26/8/2011, op <http://www2.ebsco.com/nl/ProductsServices/ebooks/Pages/index.aspx>

E-books. (2011b). Geraadpleegd 26/8/2011, op <http://www.vanstockum.nl/ebooks/>

Ebrary. (2011). *Model overview.* Geraadpleegd 26/8/2011, op <http://www.ebrary.com/corp/models.jsp>

IEEE - wiley eBooks library. (2011). Geraadpleegd 26/8/2011, op http://www.ieee.org/publications_standards/publications/subscriptions/prod/ieee_wiley_ebook.html

Safari. (2011). *Safari books online.* Geraadpleegd 26/8/2011, op <http://safaribooksonline.com/Corporate/Index/>

Vergelijking hogescholen

Aanbieden van e-books aan studenten en
medewerkers door de mediatheek van Hotelschool
Den Haag

Afstudeeropdracht

Opleiding: Informatiedienstverlening & Management
Begeleidend docent: Peter Becker

Marjolein van den Berg
20067720

Inhoudsopgave

Inleiding	39
1. Literatuur	39
1.1. Nederland	39
1.2. Buitenland	40
1.2.1. Kindle experiment Darden School of Business	40
1.2.2. Experiment JISC	40
1.2.3. E-book gebruik bij de bibliotheek van de universiteit van Illinois	41
1.3. Conclusie	41
2. Andere hogescholen	42
3. Conclusie	43
Literatuur	43

Inleiding

In dit gedeelte van het onderzoeksverslag zal ik antwoord geven op de volgende onderzoeksvraag:

- Wat doen andere hogescholen op het gebied van e-books en wat zijn hun ervaringen daarmee?

De ervaringen van de andere hogescholen zal ik zowel uit de beschikbare literatuur halen, als uit ervaringen van hogescholen in Nederland (voor zover zij ervaring met e-books hebben)

1. Literatuur

1.1. *Nederland*

Snijder (2010) heeft het nodige gezegd over e-books in hogeschoolbibliotheken. Hij wil e-books graag gaan gebruiken om de aanbevolen literatuur aan studenten aan te kunnen bieden, maar loopt nog tegen de nodige problemen aan. Dit zijn de verschillende bestandsformaten bij verschillende aanbieders, het feit dat uitgevers nog niet staan te springen om e-books aan te bieden en de platformen die nog per uitgever verschillen. Hogescholen zitten vaak nog vast aan de aanschaf van complete pakketten en kunnen niet zelf hun behoefte aan e-books bepalen.

In een interview met Pierre Gorissen (Smeets, 2010) blijkt dat hij ervan overtuigd is dat e-books de toekomst hebben in het Nederlandse onderwijs. Momenteel is veel materiaal nog niet als e-book beschikbaar (maar de Hotelschool kan hier het voordeel hebben dat hun lesmateriaal niet uit Nederland komt, maar over het algemeen Engelstalig is). Ook denkt hij dat materiaal van docenten veel meer elektronisch beschikbaar zal komen.

Verder heeft Surfnets een studie gedaan naar het gebruik van e-readers in het onderwijs. Dit onderzoek is in 2009 gepubliceerd (Surfnets, 2009). Deze studie heeft zich meer gericht op het gebruik van de e-reader dan op het gebruik van e-books. Hier werd de navigatie door het e-book als een negatief punt van het gebruik van een e-reader genoemd. Op het moment dat er hyperlinks ingevoegd werden, was de waardering voor deze navigatie wel hoger. De e-reader werd voornamelijk gebruikt tijdens werkgroepen. Het gebruik tijdens colleges lag niet zo hoog. Dit lijkt te liggen aan het feit dat studenten tijdens werkgroepen alle boeken paraat konden hebben met behulp van de e-reader. Tijdens colleges kon dit uiteraard ook, maar dat werd niet zo nuttig gevonden. Ook werd de e-reader erg nuttig gevonden bij het studeren buiten de universiteit. Net zoals bij de studie in Illinois die verderop nog beschreven wordt, werd de e-reader eerder als een aanvulling op de traditionele boeken gezien dan als een vervanging.

1.2. Buitenland

1.2.1. Kindle experiment Darden School of Business

Op de Darden School of Business is vorig jaar een experiment uitgevoerd waarbij 62 eerstejaars studenten een Kindle hebben gekregen om bij hun studie te gebruiken. Hiermee konden zij de studieboeken die zij voor hun studie nodig hadden bekijken en gebruiken. Daarnaast hadden zij ook nog toegang tot alle bronnen op papier (Kindle experiment flops..., 2010). De bevindingen daar waren dat de Kindle erg fijn is voor het ter ontspanning lezen van boeken, maar niet voor studiedoeleinden. De Kindle bleek te traag en het was te lastig om door een boek heen te bladeren, zoals dat op papier gebeurde. 75 tot 80 procent van de studenten zouden het gebruik van een Kindle voor studiedoeleinden dan ook afraden aan nieuwe studenten (Kindle experiment flops..., 2010).

1.2.2. Experiment JISC

JISC heeft in 2008 en 2009 in heel het Verenigd Koninkrijk een onderzoek uitgevoerd naar het gebruik van e-books in het hoger onderwijs in de VK, op een aantal gebieden, namelijk Business and Management studies, Engineering, Medicine en Media Studies. Er is gekeken naar de ervaringen van gebruikers, maar ook naar de gegevens die bibliotheken verzameld hebben over het gebruik van e-books. Het ging hierbij om 10.000 “gewone” e-books, en 36 boeken die JISC specifiek voor dit project als e-book beschikbaar heeft gesteld (JISC Collections, 2009).

Ook bij deze studie bleken studenten nog steeds de voorkeur te geven aan papieren tekstboeken boven e-books. De redenen die hiervoor gegeven werden was dat het werken met een papieren boek vertrouwd was, het makkelijker concentreren was met een papieren boeken en dat het makkelijker browsen en aantekeningen maken was met een papieren boek dan met een e-book.

Als grootste voordelen van e-books werd het feit dat ze overal beschikbaar waren genoemd, net zoals de doorzoekbaarheid.

In het kort, de gebruikers waren enthousiast over de beschikbaarheid en het gemak waarmee dingen zijn op te zoeken in e-books, alleen de gebruiksvriendelijkheid hiervan houdt het gebruik nog tegen.

Verder is er in dit onderzoek gekeken naar de “heavy users” van e-books. Dit zijn de gebruikers die vijf of meer e-books binnen vier weken geraadpleegd had. Dit bleken de oudere studenten te zijn, die ook bewust naar e-books op zoek waren. Ze bezoeken ook de bibliotheek meer dan de gemiddelde student.

Ook heeft deze studie gekeken naar hoe gebruikers zich bewust worden van het feit dat ze e-books kunnen gebruiken. De bibliotheek bleek hier (uiteraard) een grote rol in te spelen. Het grootste deel van de gebruikers is door de bibliotheekwebsite, de catalogus of het personeel van de bibliotheek op de aanwezigheid van e-books gewezen. Dit geeft wel aan dat het belangrijk is dat de bibliotheek het gebruik van e-books ook promoot.

1.2.3. E-book gebruik bij de bibliotheek van de universiteit van Illinois

Ook bij de universiteit van Illinois is er onderzoek gedaan naar het gebruik van de daar aanwezige e-books (Shelburne, 2009). Meer dan de helft van de onderzochte gebruikers had inderdaad de e-books gebruikt. 41% van degenen die ze niet gebruikt had, gaf aan dat dat was omdat ze niet wisten dat ze aanwezig waren. Andere redenen waren dat men het niet prettig vond van een scherm te lezen of dat ze ze niet konden vinden. Het grootste deel van de respondenten (86%) wil vaker e-books gebruiken, en ongeveer net zoveel gebruikers vonden ze nuttig. Ook hier werden als voordelen de toegankelijkheid en de doorzoekbaarheid genoemd. De grootste nadelen waren ook hier weer het feit dat het lezen van een scherm niet prettig is, en het navigeren door de e-books niet met hetzelfde gemak als een papieren boek kan. Het gebruik van e-books hoeft niet ten koste te gaan van de papieren boeken. Volgens Shelburne:2009 geeft meer dan de helft van de gebruikers aan dat ze zowel e-books als papieren boeken willen gebruiken.

1.3. Conclusie

Iets wat uit alle studies duidelijk wordt, is dat gebruikers zeker geïnteresseerd zijn in e-books, maar dat er wel wat haken en ogen aan het gebruik ervan zitten. Deels zal dit opgelost worden door de voortschrijdende techniek. Het feit dat het van een beeldscherm af niet prettig lezen is, kan opgelost worden door het gebruik van een e-reader met e-ink technologie, waardoor dit probleem aangepakt wordt. Een groter probleem zal de navigatie zijn. Zolang hier nog niet heel veel gebeurt door de uitgevers (zoals veel gebruik maken van hyperlinks en makkelijk verwijzingen binnen een e-book kunnen volgen), zal hier het papieren boek een voorsprong behouden. De voordelen van een e-book zijn echter ook belangrijk. Deze komen vrij duidelijk uit alle onderzoeken naar buiten. Het feit dat een e-book makkelijk doorzoekbaar is, is een heel groot voordeel. Alleen al het gebruik van een zoekfunctie zoals die bij een pdf-bestand gebruikt wordt, wordt al als een groot voordeel gezien. Verder is het voor gebruikers niet nodig om altijd naar de fysieke bibliotheek te gaan om de boeken te kunnen lenen, noch zitten ze vast aan de openingstijden die een bibliotheek toch aanhoudt.

2. Andere hogescholen

De Hotelschool is niet de enige hogeschool die e-books wil gaan gebruiken. Op een heel aantal hogescholen wordt al gebruik gemaakt van e-books, andere hogescholen zijn ook bezig met oriënteren. Ik heb een aantal hogescholen gemaild met een aantal vragen over hun gebruik van e-books. Naast de grotere hogescholen, waar al e-books gebruikt worden, heb ik ook een aantal kleinere hogescholen gemaild, ondanks dat het niet duidelijk was of zij al e-books aanbieden, omdat de hotelschool ook onder de kleinere hogescholen valt en het fijn is ook hun ervaringen mee te nemen.

De mediatheek van de **Hogeschool van Amsterdam** biedt al e-books aan aan hun studenten. Zij maken hiervoor gebruik van 10 verschillende aanbieders, waaronder Ebsco, NetLibrary, ScienceDirect en SafariBooks. Hierop worden online boeken aangeboden.

Zij hebben hiervoor gekozen vanwege het aanbieden van specifieke titels (dat is de reden waarom ze met ScienceDirect in zee gegaan zijn) of de een goede verhouding tussen prijs en hoeveelheid aanbod.

Ze hebben het bestaan van e-books bekend gemaakt bij studenten door het bekend te maken op het webportal van de mediatheek en door trainingen te geven. Toch wordt er betrekkelijk weinig gebruik gemaakt van deze e-books, al zijn er geen goede cijfers daarover beschikbaar.

Verder biedt de mediatheek alleen online e-books aan, en geen downloads, dus lenen ze ook geen devices uit aan studenten.

Ook de **Haagse Hogeschool** maakt al gebruik van e-books. Zij bieden 233 e-books aan hun gebruikers aan, ook met een downloadoptie. Ebsco is de aanbieder waar ze gebruik van maken.

Om het bestaan van e-books bekend te maken bij de studenten hebben ze reclame gemaakt op hun eigen website. Ook in workshops en bibliotheektrainingen attenderen ze gebruikers op het bestaan van e-books. Ze bieden geen devices aan de gebruikers aan, alleen de e-books zelf.

Zij houden gebruikersstatistieken bij van het gebruik van de e-books. Deze gaan terug tot het begin van 2005. Vooral in de laatste jaren is daar een grote groei in te zijn. Na 2007 zie je dat de e-books langzamerhand meer gebruikt worden, met bijna een verdubbeling van het gebruik in 2010 (712 tegenover 1400 uitleningen). Ook in 2011 lijkt er een groei te komen, aangezien er in de eerste maanden van het jaar elke maand meer e-books werden uitgeleend dan in dezelfde maand van 2011.

De kleinere hogescholen lijken nog geen e-books aan te bieden. De **Christelijke Hogeschool Ede** (met 4200 studenten) biedt ze nog niet aan, en ook de **NHTV** in Breda (7000 studenten) biedt nog geen e-books aan. Zij zijn hiervoor wel de mogelijkheden aan het verkennen, maar lopen nog tegen het probleem aan dat zij als specialistische hogeschool vaak de aangeboden pakketten met e-books te algemeen vinden.

3. Conclusie

Over het algemeen lijken e-books nog niet heel erg aan te slaan bij studenten. Dit heeft verschillende redenen. Het invoeren van e-books door hogescholen is nog lastig omdat niet alle benodigde boeken al beschikbaar zijn. Ook beschikken vooral de kleinere hogescholen nog niet over e-books, omdat het lastig is e-books te vinden die aansluiten bij het curriculum van de school.

De beschikbaarheid buiten openingstijden en de mogelijkheid om in e-books makkelijker te zoeken dan in papieren boeken is een belangrijk voordeel van e-books. Het gebruik van e-books lijkt in de laatste jaren wat toe te nemen, voor zover er cijfers beschikbaar zijn.

Verder lijkt het belangrijk te zijn om duidelijk te maken dat de school over e-books beschikt. Studenten gaan niet uit zichzelf op zoek naar e-books, maar moeten erop gewezen worden door de mediatheek. Dit zijn punten waar aandacht voor moet zijn bij het invoeren van de e-books.

Literatuur

JSIC Collections. (2009). *JSIC national e-books observatory project*. London: JSIC.

Kindle experiment flops at UVA's darden school of business. (2010). Geraadpleegd 27-06-2011 op <http://blog.clearadmit.com/2010/05/kindle-experiment-flops-at-uva%E2%80%99s-darden-school-of-business/>

Shelburne, W. A. (2009). E-book usage in an academic library: User attitudes and behavior. *Library Collections, Acquisitions & Technical Services*, (33), 59-72.

Smeets, A. (2010). *Ebooks in het onderwijs*. Geraadpleegd 26/08/2011 op <http://www.ict-educatief.nl/node/175>

Snijder, R. (2010). *Ebooks/econtent in hogeschoolbibliotheken*. Geraadpleegd 26/08/2011 op <http://rsnijders.info/vakblog/2010/10/03/ebooksecontent-in-hogeschoolbibliotheken/>

Surfnet. (2009). *Pilot E-reader in het onderwijs*. Utrecht: Surfnet.

Gebruikersonderzoek

Aanbieden van e-books aan studenten en
medewerkers door de mediatheek van Hotelschool
Den Haag

Afstudeeropdracht

Opleiding: Informatiedienstverlening & Management
Begeleidend docent: Peter Becker

Marjolein van den Berg
20067720

Inhoud

1. Opzet	46
2. Verantwoording aantal respondenten	46
3. Resultaten.....	47
3.1. Populatie	47
3.2. E-books	47
3.3. Voordelen	48
3.4. Devices.....	49
3.5. Verdere uitwerking.....	49
4. Conclusies	51
Literatuur	51
Bijlage.....	52

1. Opzet

Door middel van het gebruikersonderzoek wil ik antwoord geven op de volgende deelvraag:

- Wat verwachten gebruikers van de mediatheek op het gebied van e-books?

Voor het gebruikersonderzoek heb ik een vragenlijst samengesteld. De gebruikers van de mediatheek zijn zowel de studenten als de docenten en de medewerkers. Deze vragenlijst is te vinden aan het eind van dit gedeelte van het onderzoeksrapport. Deze vragenlijst heb ik eerst op papier, en later ook online aangeboden aan de studenten en medewerkers van de Hotelschool. Voor de online versie heb ik gebruik gemaakt van Thesistools. De vragenlijst is opgesteld in het Engels omdat dat de voertaal op de Hotelschool is.

In deze vragenlijst heb ik gevraagd of er behoefte bestaat aan e-books, en wat gebruikers als voordelen van e-books zagen, zodat de mediatheek bij het kiezen van de aanbieder rekening kan houden met de voorkeuren van de gebruikers. Ook heb ik, zoals in het plan van aanpak al stond, gevraagd of de mediatheek voor devices zou moeten zorgen, en zo ja, naar welke devices de voorkeur dan uitgaat.

2. Verantwoording aantal respondenten

Aan de hotelschool studeren zo'n 1900 studenten en werken ongeveer 190 medewerkers. In totaal is dit dus een populatie van ongeveer 2100 mogelijke mediatheekgebruikers. Onder deze gebruikers heb ik mijn vragenlijst verspreid. Omdat er geen ingewikkelde statistische analyses gedaan zullen worden met de resultaten heb ik gekozen voor een foutmarge van 6%, een percentage wat volgens Saunders (2010) vaker gekozen wordt bij onderzoeken in het bedrijfsleven en het management.

TNS Nipo, één van de gerenommeerde marktonderzoekbureaus heeft op zijn website een mogelijkheid staan om te berekenen hoeveel respondenten er bij deze foutmarge nodig is. Bij deze foutmarge is dat een grootte van 87 respondenten. Aangezien ik 99 enquêtes terug heb gekregen, is dit aantal genoeg.

Er zijn verschillende manieren waarop de respondenten gekozen kunnen worden. Ik heb ervoor gekozen om eerst een aantal vragenlijsten op verschillende plekken in de school neer te leggen (zoals de mediatheek en de computerruimte) en de vragenlijst ook via email onder alle mogelijke deelnemers te verspreiden. Volgens Saunders (2010) komt dit neer op een zelfselecterende steekproef. Dit is een geschikte manier voor oriënterende onderzoeken, zoals dit gebruikersonderzoek.

3. Resultaten

3.1. *Populatie*

Over de personen die de vragenlijst ingevuld hebben valt het volgende te zeggen. Het totaal aantal respondenten is 99. Dit zijn zowel studenten als medewerkers van de hotelschool. Van deze 99 is een minderheid student, namelijk 36 (ruim 36%). Er zijn 31 docenten die de vragenlijst ingevuld hebben (ruim 31%) , en 33 medewerkers (ruim 33%).

Het onderwijs op de hotelschool is onderverdeeld in 3 fases. Het grootste deel van de studenten die de enquête ingevuld heeft, zit in de afrondende fase van hun studie, namelijk fase 3 (ruim 55%). 25% zit in fase 2, een minderheid (ruim 19%) zit in fase 1, het eerste jaar van de studie.

Verder zijn de meeste respondenten regelmatige bezoekers van de mediatheek. Zo'n 56% komt meerdere keren per maand in de mediatheek. Toch bezoekt ook ruim 31% de mediatheek minder dan één keer per maand. Een groot deel hiervan zijn overigens de medewerkers (waaronder niet de docenten vallen). 15 van hen komen minder dan 1x per maand in de mediatheek. Daarmee zijn zij de helft van de populatie die zelden de mediatheek bezoekt. Zij hebben over het algemeen ook minder contacten met de mediatheek dan de studenten of de docenten.

How often do you visit the Media Centre?

Every day		8 (8.33 %)
Several times a week		20 (20.83 %)
Every week		12 (12.5 %)
Several times a month		15 (15.63 %)
Every month		11 (11.46 %)
Less often		30 (31.25 %)

Tabel 1. Bezoek aan de mediatheek

3.2. *E-books*

Het grootste deel van de respondenten heeft nog nooit e-books gebruikt (ruim 67%). De rest heeft al wel eerder kennisgemaakt met e-books. Ondanks dat nog niet iedereen e-books gebruikt heeft, is er wel een heel groot deel van de gebruikers die via de mediatheek e-books zou gaan gebruiken, namelijk bijna 74%. Er lijkt dus een grote behoefte aan e-books te zijn. Ondanks dat de mediatheek ook e-books aan wil bieden om gebruikers kennis te laten maken met deze nieuwe technologie, geven gebruikers ook nu al aan deze te willen gaan gebruiken. Het aanbieden van e-books is dus ook een wens van de gebruikers, niet alleen van de mediatheek. Een kleine minderheid van ongeveer 26% heeft geen behoefte aan e-books. (zie tabel 2)

Would you use e-books via The Media Centre of the Hotelschool?

Yes		71 (73.96 %)
No		25 (26.04 %)

Tabel 2. Behoeftte aan e-books**3.3. Voordelen**

De respondenten konden in de vragenlijst ook aangeven wat volgens hen de voordelen van e-books waren. Hier konden ze meerdere antwoorden geven, vandaar dat de percentages opgeteld ruim boven de 100% uitkomen. Bijna driekwart van de respondenten gaf aan dat het handig was dat de e-books overal beschikbaar waren, en je dus niet in de mediatheek hoefde te zijn om de boeken te kunnen inzien en gebruiken. Verder gaf ruim 50% aan het een voordeel te vinden dat ze niet gebonden zijn aan de openingstijden van de mediatheek voor het raadplegen van boeken. De beschikbaarheid van de boeken lijkt dus een belangrijk punt. De doorzoekbaarheid en het feit dat de boeken minder zwaar zijn, wordt minder belangrijk geacht (dit werd door respectievelijk 39% en ruim 35% van de respondenten genoemd). De precieze resultaten staan in tabel 3.

Deze resultaten zijn voor de mediatheek belangrijk, omdat ze hierbij rekening kunnen houden met eisen aan de aanbieders van e-books. Zo kunnen ze tegemoet komen aan de wensen van de gebruikers.

If you would like to use e-books, what do you think the greatest benefit wo...

I can use them everywhere (I don't need to be in the Media Centre)		64 (73.56 %)
I can use them at any time (I am not limited by opening times)		53 (60.92 %)
They contain a search function		34 (39.08 %)
They are less heavy than normal books		31 (35.63 %)
Other reason, namely....		12 (13.79 %)

Tabel 3: voordelen van e-books

Als andere voordelen werden onder andere de volgende genoemd:

- Milieuvriendelijker
- Niet meer afhankelijk van de locatie van de mediatheek
- Makkelijker in gebruik dan papieren boeken
- Knip- en plakmogelijkheid

Verder heb ik gevraagd naar het soort boeken wat de gebruikers graag als e-book zouden willen zien. De mediatheek beschikt namelijk over "gewone" boeken en over N-boeken. Die laatste zijn de naslagwerken en de verplichte literatuur voor studenten. De meeste vraag lijkt naar alle boeken te zijn (ruim 58%), maar er is ook nog ruim 10% dat het liefste alleen de N-boeken als e-book ziet.

3.4. Devices

De meningen over de vraag of de mediatheek moet zorgen voor een device om e-books op te kunnen lezen zijn verdeeld. Bijna 58% zegt nee, ruim 42% zegt ja. Op de vraag welk device de mediatheek dan zou moeten leveren wint een tablet het van de andere opties (60% van de respondenten kiest voor een tablet, 22 % voor een e-reader en een computer of laptop krijgt van ruim 15% van de respondenten de voorkeur. Zie tabel 4).

If you answered yes, which device?

E-reader		10 (22.22 %)
Tablet (such as iPad)		27 (60 %)
Computer (laptop/desktop)		7 (15.56 %)
Other device, namely		1 (2.22 %)

Tabel 4. Devices

3.5. Verdere uitwerking

Als we de resultaten van de enquête verder uitsplitsen op de soort respondent valt vooral op dat gebruikers die al eerder kennis gemaakt hebben met e-books graag weer e-books willen gebruiken. Er zijn 32 respondenten die al eerder e-books gebruikt hebben, en zij geven allemaal aan e-books te zullen gaan gebruiken als de mediatheek ze aanbiedt. Dit is dus een score van 100%!

Als we gaan kijken naar de verschillende gebruikersgroepen, vinden we de volgende resultaten:

	Wil wel e-books gebruiken	Wil geen e-books gebruiken
Student fase 1	6 (85,7%)	1 (14,3 %)
Student fase 2	8 (87,5%)	1 (12,5%)
Student fase 3	15 (75%)	5 (25%)
Docenten	25 (80%)	6 (19,4%)
Ondersteunend personeel	20 (62,5%)	12 (37,5%)

Tabel 5. Onderverdeling naar gebruikersgroep

Bij alle groepen is er een duidelijke meerderheid die zegt dat ze e-books gaan gebruiken. Vooral bij fase 2 studenten is er een procentueel grote meerderheid te vinden. Alleen het ondersteunende personeel blijft achter in de verwachtingen e-books te gaan gebruiken, maar ook hier is nog duidelijk een meerderheid te vinden. Het feit dat dit percentage afwijkt, heeft waarschijnlijk te maken met het feit dat deze groep medewerkers de mediatheek nu ook minder gebruikt dan gemiddeld (zoals blijkt uit het percentage van deze groep die de mediatheek vaak bezoekt), en zij dus ook e-books minder zullen gebruiken, of hier gewoon geen behoefte aan zullen hebben.

Als ik naar de voordelen van e-books kijk en de verschillen tussen de verschillende gebruikersgroepen (studenten, docenten en medewerkers) kijk, valt het volgende op: Het feit dat e-books altijd beschikbaar zijn, lijkt voor studenten iets belangrijker te zijn dan voor docenten, maar de algemene tendens is voor beide groepen hetzelfde. De zoekfunctie is voor docenten dan weer belangrijker dan voor studenten. Zij lijken iets meer te kijken naar wat inhoudelijk de voordelen zijn van e-books in plaats van alleen de beschikbaarheid te noemen.

	I can use them everywhere	I can use them at any time	They contain a search function	They are less heavy than normal books
Studenten	75%	63,9%	33,3%	38,9%
Docenten	67,7%	41,9%	41,9%	35,5%
Medewerkers	59,4%	62,5%	25%	18,8%

Tabel 6: Voordelen per gebruikersgroep

Wat betreft het aanbieden van een device zijn de gebruikersgroepen het ook aardig eens. Bij zowel studenten als docenten heeft een kleine meerderheid geen behoefte aan een device wat door de mediatheek ter beschikking wordt gesteld. Bij de medewerkers is deze meerderheid wat groter.

	Ja	Nee
Studenten	45,7%	54,3%
Docenten	48,3%	51,7%
Medewerkers	31%	69%

Tabel 7: Aanbieden device per gebruikersgroep

Bij het soort device zijn de studenten en docenten het weer heel erg eens. De tabletcomputer wint met ruime afstand. Ook bij de medewerkers is deze het populairste, maar daar is het verschil wat minder groot.

	e-reader	Tablet	Computer/laptop
Studenten	21,1%	68,4%	10,5%
Docenten	20%	66,7%	13,3%
Medewerkers	30%	40%	30%

Tabel 8: Soort device per gebruikersgroep

Concluderend kan ik zeggen dat er vooral tussen studenten en docenten weinig verschillen zitten in wat zij verwachten van e-books en van de mediatheek. Daarom ga ik bij het trekken van de conclusies uit van de hele groep, en focus ik niet op bepaalde groepen. Bij medewerkers zit af en toe wel een verschil, maar de waarschijnlijke reden hiervoor heb ik eerder in dit hoofdstuk al gegeven.

Als ik kijk naar de voordelen die gebruikers verwachten van e-books, blijkt dat deze verwachtingen voor gebruikers die al eerder e-books gebruikt hebben niet veel anders te liggen dan voor de hele groep. Ze noemen iets vaker de beschikbaarheid buiten de standaard openingstijden als voordeel, maar verder liggen de percentages ongeveer gelijk. Er is dus geen verschil in verwachtingen bij gebruikers die al eerder kennis hebben gemaakt met e-books.

Wat opvalt bij het kijken naar de bezoekfrequentie, is dat gebruikers die elke dag in de mediatheek te vinden zijn, het minste behoefte aan e-books lijken te hebben (maar 50% van hen geeft aan dat ze e-books gaan gebruiken als ze beschikbaar zijn). Dit kan te maken hebben met het feit dat zij toch in de mediatheek aanwezig zijn, en zodoende geen problemen hebben met de beschikbaarheid van de e-books. Ook gebruikers die minder dan één keer per maand de mediatheek bezoeken hebben niet zo veel behoefte aan e-books als gemiddeld (57% van hen zou e-books gaan gebruiken). Bij de andere groepen ligt het percentage wat aangeeft e-books te gaan gebruiken boven de 70%, met als uitschieter de gebruikers die meerdere keren per week in de mediatheek komen (95%)

4. Conclusies

Uit de voorgaande resultaten zijn een aantal conclusies te trekken.

De vraag naar e-books bestaat. Het overgrote deel van de respondenten wil e-books gebruiken via de mediatheek. Het is dus niet alleen de mediatheek die graag de studenten bekend wil maken met het fenomeen e-book, er is ook vraag vanuit de studenten en medewerkers naar deze e-books. Verder blijkt dat alle respondenten die al eerder e-books gebruikt hebben, zeggen nu ook e-books te gaan gebruiken als deze via de mediatheek beschikbaar komen. Blijkbaar bevalt het gebruik van e-books goed, en willen gebruikers deze vaker gebruiken.

De meeste gebruikers willen graag alle boeken als e-book kunnen gebruiken, maar de grootste vraag lijkt er te zijn naar de N-boeken. Het is dus vooral belangrijk dat deze boeken in ieder geval als e-book aangeboden kunnen worden.

Onder studenten en medewerkers wordt het grote voordeel van e-books vooral in hun beschikbaarheid gezien. Zij denken dat e-books niet uitgeleend kunnen zijn, zoals nu regelmatig wel het geval is met bepaalde boeken. Het is van belang om hiernaar te kijken bij het kiezen van de abonnementsvorm bij de aanbieder van de e-books. Studenten lijken dit voordeel namelijk belangrijker te vinden dan andere belangrijke kenmerken van e-books, zoals de doorzoekbaarheid.

Over het beschikbaar maken van een device om de boeken op te lezen, zijn de respondenten het niet eens. Bijna de helft wil dat wel graag, de andere helft vindt het niet nodig. Over het soort device is wel overeenstemming. De e-reader, die een tijd geleden gezien werd als de ideale oplossing voor het lezen van e-books, wordt niet als favoriete optie gezien, een tabletcomputer als de iPad wel. Waarschijnlijk heeft dit te maken met het feit dat een tabletcomputer veelzijdiger is en daardoor geschikter voor het gebruik als studiemateriaal (zie hiervoor ook de literatuurstudie). Ook een computer of laptop wordt niet vaak genoemd als device van voorkeur om e-books op te kunnen lezen.

Literatuur

Saunders, M., Lewis, P., Thornhill A. (2010), *Methoden en technieken van onderzoek*. Amsterdam: Pearson Education Benelux bv.

Bijlage

Vragenlijst

For my study InformatieDienstverlening & Management I am conducting a study into the need for e-books at Hotelschool The Hague. I would like to ask you to help me by filling in the attached questionnaire.

Marjolein van den Berg
Media Centre Officer

What is your function at the Hotelschool?

Lecturer/Employee/Student

If you are a student, what is your current Phase?

1/2/3

Have you used e-books before?

- ☐ Yes
- ☐ No

Would you use e-books via The Media Centre of the Hotelschool?

- ☐ Yes
- ☐ No

If you would like to use e-books, what do you think the greatest benefit would be?

- ☐ I can use them everywhere (I don't need to be in the Media Centre)
- ☐ I can use them at any time (I am not limited by opening times)
- ☐ They contain a search function
- ☐ They are less heavy than normal books
- ☐ Other reason, namely.....

Which books would you like to use in the form of an e-book?

- ☐ N-books
- ☐ Ordinary books
- ☐ Both of the above
- ☐ Other type, namely....

- I don't want to use e-books

Do you think the Media Centre should have devices to read e-books on?

- No, I'll use my own device (laptop, desktop or other device)
- Yes

If you answered yes, which device?

- E-reader
- Tablet (such as iPad)
- Computer (laptop/desktop)
- Other device, namely....

Are you familiar with the Media Centre website?

- Yes
- No

How often do you visit the Media Centre?

- Every day
- Several times a week
- Every week
- Several times a month
- Every month
- Less often

Thank you for your cooperation!